

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН УДИРДАХ АЖИЛТНЫ СУРГАЛТЫН ЭРЭЛТ, ХЭРЭГЦЭЭ ТОГТООХ СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН

СУДАЛГААНЫ ЗОРИЛГО: 2021-2022 оны хичээлийн жилд төрийн сангийн санхүүжилтээр зохион байгуулах эрүүл мэндийн удирдах ажилтны сургалтын эрэлт, хэрэгцээг тодорхойлох

СУДАЛГААНЫ ЗОРИЛТ:

- Сүүлийн 5 жилд манай улсад хийгдсэн эрүүл мэндийн удирдах ажилтны сургалтын эрэлт, хэрэгцээг тодорхойлох судалгаатай танилцах
- Эрүүл мэндийн байгууллагын удирдлагын түвшин бүрт тохирох сургалтын эрэлт, хэрэгцээг тодорхойлох зорилгоор гадаадын орнуудад хэрэглэгддэг, олон улсын түвшинд хүлээн зөвшөөрөгдсөн арга, асуумж судалгааны загварын дагуу өөрийн орны онцлог, цаг үеийн нөхцөл байдалд тохирсон судалгааны асуумжийг боловсруулан удирдах ажилтнуудаар бөглүүлэх, судалгааны дүнг нэгтгэх
- Судалгааны үр дүнг холбогдох албан тушаалтнуудад танилцуулан 2021-2022 оны хичээлийн жилд төрийн сангийн санхүүжилтээр зохион байгуулах эрүүл мэндийн удирдах ажилтны сургалтын төлөвлөлтийг хийхэд үндэслэл болгон ашиглах

СУДАЛГААГ ЗОХИОН БАЙГУУЛСАН НЭГЖ: Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвийн Хөгжлийн төлөвлөлт, хамтын ажиллагааны алба, Хүний нөөцийн бодлого зохицуулалтын алба

СУДАЛГАА ЗОХИОН БАЙГУУЛСАН ХУГАЦАА: 2021 оны 1 сарын 10-25-ны өдөр

СУДАЛГААНЫ АРГА: Судалгааны асуумжийг боловсруулахад ДЭМБ-ын зөвлөмж болгож буй Hennessy-Nick-ийн асуумж судалгааг ашигласан ба энэхүү судалгааны асуумжийг дэлхийн олон улсуудад хэрэглэсэн ба үр дүнтэй байгаа талаар мэргэжлийн цахим сэтгүүлүүдэд нийтлэгдсэн байв. Hennessy-Nick-ийн асуумж судалгаа нь сургалтын эрэлт, хэрэгцээг эрүүл мэндийн байгууллагын түвшин болон удирдлагын түвшинд ялгавартайгаар тогтоох боломж олгох ба ямар ч улс оронд хэрэглэхэд нээлттэй, өөрийн орны эрүүл мэндийн байгууллагын онцлогт тохируулан асуумжийн 25%-ийг өөрчлөх, 10 хүртэл асуултыг нэмэх боломж олгосон уян хатан судалгааны асуумж бөгөөд өөрчилсөн ч судалгааны найдвартай байдал, хүчин төгөлдөр байдалд эргэлзэх шаардлагагүй, алдаа, магадлалгүй найдвартай арга юм. Уг асуумж нь судалгаанд оролцогчийн өөрийн ур чадвар, гүйцэтгэлийн үнэлгээнд үндэслэн сургалтын хэрэгцээгээ тодорхойлох зарчимд суурилсан байдаг. Боловсруулсан судалгааны асуумж нь ерөнхий хэсэг /9 асуулт/ ба асуумжийн хэсгээс /19 асуулт/ бүрдэх ба Ковид-19 цар тахлын улмаас тогтоосон хөл хориотой холбоотой Google forms форматыг ашиглан цахим хэлбэрт оруулан удирдах ажилтнуудаар бөглүүлсэн болно. Судалгааны асуумжийг хавсаргав.

СУДАЛГААНЫ ҮР ДҮН:

Судалгаанд эрүүл мэндийн анхан шатны эрүүл мэндийн байгууллагын /сум, өрх, тосгоны эрүүл мэндийн төв/ 71, аймаг, нийслэл, дүүргийн 2-р шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын 222, төв эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төв, Бүсийн оношилгоо, эмчилгээний төвийн 264, нийт 557 эрүүл мэндийн удирдах албан тушаалтан хамрагдсан. 2 ба 3 дугаар

шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах албан тушаалтны үйл ажиллагааны цар хүрээ, хүлээх үүрэг, хариуцлага, үйл ажиллагааны ялгаатай байдлаас хамааран ДЭЭД түвшний / эрүүл мэндийн байгууллагын дарга, орлогч дарга, захирал, дэд захирал/ болон ДУНД түвшний /алба, тасаг, нэгж, хэлтсийн дарга, ахлах гм/ удирдлага хэмээн 2 хувааж авч үзсэн ба харин анхан шатны эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах ажилтнуудыг хувааж ангилаагүй болно. Хүснэгт 1

Хүснэгт 1. Судалгаанд хамрагдсан удирдах албан тушаалтны тоо /байгууллага, удирдлагын түвшингээр/

№	Эрүүл мэндийн байгууллагын нэр	Судалгаанд хамрагдсан албан тушаалтны		
		Удирдлагын түвшин	Тоо	Хувь
1	1 дүгээр шатлалын эрүүл мэндийн байгууллага /сум, өрх, тосгоны эрүүл мэндийн төвүүд гм/-ын удирдах албан тушаалтан		71	13
2	2 дугаар шатлалын эрүүл мэндийн байгууллага /аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг, салбар амбулатори, поликлиник гм/-ын удирдах албан тушаалтан	Дээд түвшний удирдлага /Дарга, орлогч дарга/	36	
		Дунд түвшний удирдлага /алба, тасаг, нэгж, хэлтсийн дарга, ахлах гм/	186	
		Нийт	222	40
3	3 дугаар шатлалын эрүүл мэндийн байгууллага /Төв эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төв, БОЭТ/-ын удирдах албан тушаалтан	Дээд түвшний удирдлага /Дарга, захирал, орлогч дарга, дэд захирал/	22	
		Дунд түвшний удирдлага /алба, тасаг, нэгж, хэлтсийн дарга, ахлах гм/	242	
		Нийт	264	47
	Бүгд		557	100

Судалгаанд хамрагдсан удирдах ажилтны бараг тал хувь нь /47%/ нь 3 шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын ажиллагсад байсан ба 2,3 дугаар шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах албан тушаалтны тоо хамгийн олон буюу нийт судалгаанд хамрагдагсдын 87% /486/-ийг эзэлж байлаа.

Хүснэгт 2. Судалгаанд хамрагдсан удирдах албан тушаалтны насны байдал

№	Насны ангилал	Удирдах албан тушаалтны	
		Тоо	Хувь
1	24 хүртэл	3	0.5
2	25-29	37	6.6
3	30-34	87	15.7
4	35-39	98	17.6
5	40-44	83	15
6	45-49	91	16.3
7	50-54	117	21
8	55-с дээш	41	7.3
	Бүгд	557	100

Судалгаанд хамрагдсан удирдах албан тушаалтны хамгийн их буюу 21% нь 50-54, 17.6 % нь 35-39, 16.3% нь 45-49 насны хүмүүс эзэлж байна. 40-с дээш насны удирдах албан тушаалтнууд нийт судалгаанд хамрагдагсдын 75%-ийг эзэлж байна.

Хүснэгт 3. Судалгаанд хамрагдсан удирдах албан тушаалтны хүйсийн байдал

№	Хүйс	Тоо	Хувь
1	Эрэгтэй	135	24
2	Эмэгтэй	422	76
3	Бүгд	557	100

Судалгаанд хамрагдсан нийт эрүүл мэндийн удирдах ажилтны дийлэнх буюу 76% нь эмэгтэй удирдагчид байлаа.

Судалгаанд хамрагдсан нийт удирдах ажилтны хамгийн их буюу 191 нь магистр, үүнээс 133 нь анагаах ухааны магистрын зэрэг хамгаалсан ба нийт 10 боловсролын доктор, 6 шинжлэх ухааны докторын зэрэгтэй удирдах ажилтан байлаа. Хүснэгт 4.

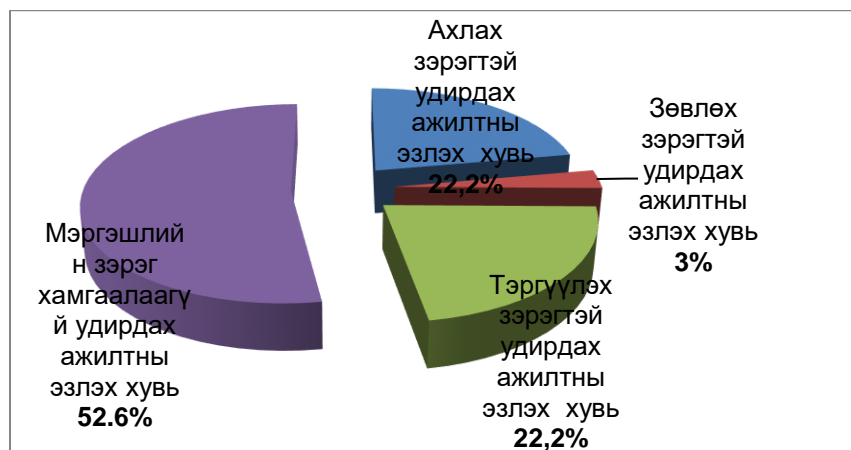
Хүснэгт 4. Эрүүл мэндийн удирдах ажилтны эрдмийн болон боловсролын зэрэг, цол

№	Эрдмийн болон боловсролын зэрэг, цолны нэр	Удирдах албан тушаалтны тоо
1	Анагаах ухааны магистр	133
	Нийгмийн эрүүл мэндийн магистр	7
	Эрүүл мэндийн бодлого, удирдлагын магистр	9
	Биологийн шинжлэх ухааны магистр	2
	Эм зүйн ухааны магистр	2
	Сувилахуйн ухааны магистр	5
	Бизнесийн удирдлагын магистр	25
	Хууль эрх зүйн магистр	4
	Төрийн удирдлагын магистр	2
	Хүнс судлалын ухааны магистр	1
	Техникийн ухааны магистр	1
	Магистр	191
	Нийт	
2	Шинжлэх ухааны доктор	6
3	Боловсролын доктор	10
4	Профессор	1
5	Дэд профессор	3
6	Клиникийн профессор	85

Судалгаанд 3 Клиникийн профессор, 3 Дэд профессор, 1 Профессор хамрагдсан.

Судалгаанд хамрагдсан удирдах ажилтны тал хувь (52.6 %) нь мэргэшлийн зэрэг хамгаалаагүй, “ахлах” болон “тэргүүлэх” зэрэгтэй эмнэлгийн мэргэжилтний эзлэх хувь тус бүр 22.2% -ийг эзэлж байв. Зураг 1

Зураг 1. Судалгаанд хамрагдсан удирдах ажилтны мэргэшлийн зэрэг хамгаалсан байдал

Харин “Эрүүл мэндийн удирдлага, зохион байгуулалт” болон “Нийгмийн эрүүл мэнд”-ийн чиглэлээр нийт 43 эмнэлгийн мэргэжилтэн мэргэшлийн зэрэг хамгаалжээ. Хүснэгт 5

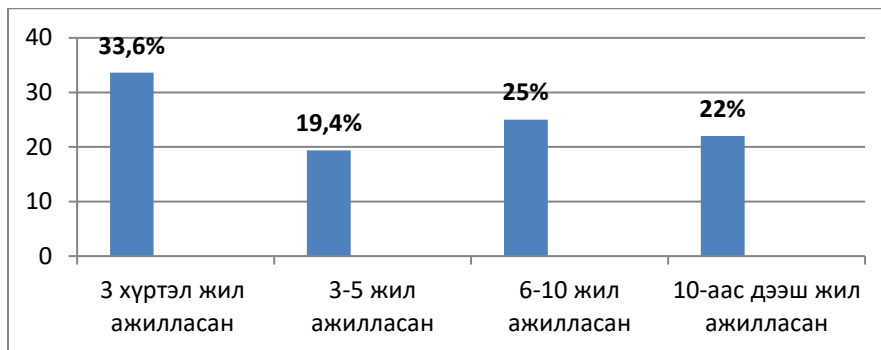
Хүснэгт 5. “Эрүүл мэндийн удирдлага, зохион байгуулалт” болон “Нийгмийн эрүүл мэнд”-ийн чиглэлээр мэргэшлийн зэрэг хамгаалсан ажилтны тоо

№	Мэргэшлийн зэрэг	Удирдах ажилтны тоо	
1	Эрүүл мэндийн удирдлага, зохион байгуулалт	“Ахлах” зэрэг	20
		“Тэргүүлэх” зэрэг	5
		“Зөвлөх” зэрэг	1
2	Нийгмийн эрүүл мэнд судлал	“Ахлах” зэрэг	13
		“Тэргүүлэх” зэрэг	4
	Нийт	43	

Эрүүл мэндийн удирдлага, зохион байгуулалт болон Нийгмийн эрүүл мэндийн чиглэлээр мэргэшлийн зэрэг хамгаалсан удирдах ажилтан нь нийт судалгаанд хамрагдагсдын дөнгөж 7.7%-ийг эзэлж байна.

Удирдах ажилтны хамгийн их буюу 33,6 % нь тухайн албыг 3 хүртэл жил хашсан харьцангуй шинэ удирдагчид байлаа. Зураг 2

Зураг 2. Удирдах албан тушаалтны одоогийн албан тушаалыг эрхэлсэн хугацаа

Эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах ажилтнуудын талаас илүү буюу 59% нь сүүлийн 2 жилийн хугацаанд удирдлагын чиглэлээр ямар нэгэн сургалтад хамрагдаагүй ба анхан шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах ажилтнуудын хувьд хамгийн их буюу 66 % нь сургалтанд хамрагдаагүй байна. Хүснэгт 6

Хүснэгт 6. Удирдах ажилтнуудын сүүлийн 2 жилийн хугацаанд удирдлагын чиглэлээр сургалтад хамрагдсан байдал

№	Эрүүл мэндийн байгууллага	Сургалтанд хамрагдсан удирдах ажилтны тоо		Сургалтанд хамрагдаагүй удирдах ажилтны тоо	
		Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
1	1 дүгээр шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах албан тушаалтан	24	34	47	66
2	2 дугаар шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах албан тушаалтан	103	46	119	54
3	3 дугаар шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах албан тушаалтан	101	38	163	62
	Нийт-557	228	41	329	59

Сүүлийн 2 жилийн хугацаанд удирдлагын чиглэлээр сургалтад хамрагдсан эрүүл мэндийн ажилтны дийлэнх буюу 52.2% (119) нь 1-3 хоногийн богино хугацааны сургалтад хамрагджээ. Хүснэгт 7

Хүснэгт 8. Удирдах ажилтны хамрагдсан сургалтын үргэлжилсэн хугацаа

№	Сургалтын үргэлжилсэн хугацаа	Сургалтад хамрагдсан удирдах албан тушаалтны	
		Тоо	Хувь
1	1-3 хоног	119	52.2

2	7-14 хоног	37	16.2
3	14-21 хоног	20	8.8
4	1 сар	3	1.3
5	6 сар хүртэл	24	10.5
6	6 сараас дээш	25	11
	Нийт	228	100

Сүүлийн 2 жилийн хугацаанд эрүүл мэндийн удирдлагын чиглэлийн сургалтуудыг ЭМЯ, ЭМХТ, АШУУИС, ДЭМБ, Удирдлагын академи, Авилгатай тэмцэх газар зэрэг төрийн, Жайка олон улсын байгууллага, Рафаэл ТББ, Азийн хөгжлийн банкны Эмнэлгийн бие даасан байдлыг бэхжүүлэх нь төсөл зэрэг олон улсын байгууллага, Анагаах ухааны эрх зүйн холбоо, Монголын өрхийн анагаах ухааны мэргэжилтнүүдийн холбоо, Нийгмийн эрүүл мэндийн мэргэжилтний холбоо, Хүний Нөөцийн Цогц чадамж академи, Эрүүл мэндийн санхүүжилтийг сайжруулах төслийн баг, Эрүүл мэндийн чанарын холбоо зэрэг төрийн бус байгууллагуудаас зохион байгуулжээ.

Асуумж судалгаагаар эрүүл мэндийн удирдлагын сургалтын хэрэгцээ анхан шатны эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах ажилтны хувьд хамгийн өндөр байв. Үүнд судалгаанд хамрагдагдсан анхан шатны эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах ажилтны дунджаар 87%, 2 дугаар шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах ажилтны дунджаар 81%, 3 дугаар шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах ажилтны 62% нь удирдлагын чиглэлийн сургалт “маш их хэрэгцээтэй” ба “хэрэгцээтэй байна” гэж үзсэн.

Анхан болон 2 дугаар шатны эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах ажилтнуудын хувьд асуумж судалгаанд дурдсан удирдлагын сургалтын бүх /14/ сэдвээр сургалтанд хамрагдах нэн шаардлагатай байна хэмээн үзсэн байна. Үүнд:

- Төлөвлөлтийн удирдлага
- Эрсдлийн удирдлага
- Гүйцэтгэлийн удирдлага
- Хүний нөөцийн удирдлага
- Чанарын удирдлага
- Өөрчлөлтийн удирдлага
- Санхүүгийн удирдлага
- Үйл явцын удирдлага ба хяналт шинжилгээ
- Эмнэлгийн эрх зүйн мэдлэг олгох сургалт
- Багаар ажиллах ур чадварыг дээшлүүлэх сургалт
- Стресс менежмент
- Судалгаа хийх ур чадвар дээшлүүлэх сургалт
- Бичиг баримт боловсруулах ур чадварыг дээшлүүлэх сургалт
- Багаар ажиллах ур чадварыг нэмэгдүүлэх сургалтууд зэрэг болно.

Харин 3 дугаар шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын ДЭЭД шатны удирдах албан тушаалтны хувьд хамгийн эрэлт хэрэгцээтэй сургалтад

- Эрсдэлийн удирдлага
- Санхүүгийн удирдлага
- Чанарын удирдлага
- Эмнэлгийн эрх зүйн сургалтууд орж байв. Судалгаанд хамрагдсан Төв эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төв, БОЭТ-ийн дарга, захирал, орлогч дарга, дэд захирал зэрэг ДЭЭД шатны удирдах албан тушаалтануудын 91-73% дээрх сэдүүдээр сургалт авах хүсэлтэй байгаагаа илэрхийлсэн. Мөн төсвийн төлөвлөгөө боловсруулах, худалдан авах ажиллагаа, эмнэлгийн менежмент, маркетинг, зөрчил шийдвэрлэх арга замууд, хөдөлмөрийн норм норматив, хөдөлмөрийн эрх зүй, ISO стандарт, ажлын гүйцэтгэл болон үр дүнг цалин хөлстэй уялдуулах, эмнэлгийн менежмент, эрүүл мэндийн төлбөрт үйлчилгээ ба эрүүл мэндийн даатгал зэрэг сэдвүүд тэдний анхаарлын төвд байна. Мөн эрүүл мэндийн чиглэлээр хэрэгждэг хуулиудыг хэрэгжүүлэх арга барилд суралцах, мөн гадаад хэл ялангуяа англи хэлний мэдлэгээ сайжруулах хэрэгцээ их өндөр байна.

3 дугаар шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын ДУНД шатны удирдах ажилтны хувьд Цагийн менежмент, Стресс менежмент, Бичиг баримт боловсруулах ур чадварыг дээшлүүлэх сургалт, Харилцаа хандлагын сургалтаас бусад удирдлагын чиглэлийн сургалтууд нь удирдлагын арга барилыг сайжруулахад нэн шаардлагатай байна хэмээн үзсэн байна.

Удирдлагын сургалт зохион байгуулах зохимжтой хугацааны талаар судалгаанд хамрагдагсдын талаас дээш хувь нь /53%/ нь 3-7 хоногийн багц цагийн сургалтыг явуулах нь зохимжтой гэж үзсэн. Мөн онол, дадлага хосолсон танхимын, танхимын болон зайн сургалт хосолсон хэлбэрээр сургалт явуулах нь “үр дүнтэй” хэмээн судалгаанд хамрагдсдын эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах албан тушаалтны $\frac{3}{4}$ хувь нь үзсэн .

Эрүүл мэндийн удирдлагын сургалтыг үе шаттайгаар тогтмол зохион байгуулдаг тогтолцоог бий болгох, удирдах ажилтнуудыг удирдлагын чиглэлээр мэргэшүүлэх, ажлын байрны тодорхойлолтод нь удирдлагын сургалтад хамрагдсан байх талаар заалт оруулах талаар удирдах ажилтнууд саналаа ирүүлсэн байв. Мөн сувилахуйн болон санхүүгийн мэргэжилтнүүдийг удирдлагын сургалтанд хамруулан удирдлагын арга барилыг нь дээшлүүлэх хэрэгцээтэй байгаа нь судалгаанаас харагдлаа.

Жишиг бүхий эрүүл мэндийн байгууллага, удирдагчид, гадаадын өндөр хөгжилтэй орнуудаас туршлага судлах, тулгамдсан суудлуудаар хэлэлцүүлэг зохион байгуулах, удирдах албан тушаалтнуудыг гарын авлагаар хангах нь удирдагчдын арга барилыг сайжруулахад нэн шаардлагатай байна.

Дүгнэлт

1. Судалгаанд хамрагдсан эрүүл мэндийн удирдах ажилтны маш цөөн хэсэг нь Эрүүл мэндийн удирдлага, зохион байгуулалт болон Нийгмийн эрүүл мэндийн чиглэлээр мэргэшлийн зэрэг хамгаалсан байна /7.7%/
2. Удирдах ажилтуудын хамгийн их буюу 33,6 % нь тухайн удирдах албыг 3 хүртэл жил хашсан харьцангуй шинэ удирдагчид байлаа.
3. Эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах ажилтнуудын талаас илүү буюу 59% нь сүүлийн 2 жилийн хугацаанд удирдлагын чиглэлээр ямар нэгэн сургалтад хамрагдаагүй ба анхан шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах ажилтнуудын хувьд хамгийн их буюу 66% нь сургалтанд хамрагдаагүй байна.
4. Эрүүл мэндийн удирдлагын сургалтын хэрэгцээ анхан шатны эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах ажилтны хувьд хамгийн өндөр байв. Судалгаанд хамрагдагдсан анхан шатны эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах ажилтны дунджаар 87%, 2 дугаар шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах ажилтны дунджаар 81%, 3 дугаар шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах ажилтны 62% нь удирдлагын чиглэлийн сургалт “маш их хэрэгцээтэй” ба “хэрэгцээтэй байна” гэж үзсэн.
5. Эрүүл мэндийн удирдлагын сургалтыг ҮЕ ШАТТАЙГААР ТОГТМОЛ зохион байгуулдаг ТОГТОЛЦООГ бий болгох, удирдах ажилтнуудыг удирдлагын чиглэлээр мэргэшүүлэх, сувилахуйн болон санхүүгийн мэргэжилтнүүдийг удирдлагын сургалтанд хамруулан удирдлагын арга барилыг нь дээшлүүлэх хэрэгцээтэй байгаа нь судалгаанаас харагдлаа
6. Анхан болон 2 болон дугаар шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах ажилтнуудад хэрэгцээтэй сургалтын сэдвүүд харьцангуй ижил: Төлөвлөлтийн удирдлага, Эрсдлийн удирдлага, Гүйцэтгэлийн удирдлага, Хүний нөөцийн удирдлага, Чанарын удирдлага, Өөрчлөлтийн удирдлага, Санхүүгийн удирдлага, Үйл явцын удирдлага ба хяналт шинжилгээ, Эмнэлгийн эрх зүйн мэдлэг олгох сургалт, Багаар ажиллах ур чадварыг дээшлүүлэх сургалт, Стресс менежмент, Судалгаа хийх ур чадвар дээшлүүлэх сургалт, Бичиг баримт боловсруулах ур чадварыг дээшлүүлэх сургалт, Багаар ажиллах ур чадварыг нэмэгдүүлэх зэрэг сургалтууд байлаа. Харин 3 дугаар шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын Дээд түвшний удирдах ажилтнуудын хувьд Эрсдэлийн удирдлага, Санхүүгийн удирдлага, Чанарын удирдлага, Эмнэлгийн эрх зүйн сургалтууд чухал байна. Тэдний төсвийн төлөвлөгөө боловсруулах, худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулах, ажлын гүйцэтгэл болон үр дүнг цалин хөлстэй уялдуулах, эрүүл мэндийн төлбөрт үйлчилгээ ба эрүүл мэндийн даатгал, эмнэлгийн менежмент, маркетинг, зөрчил шийдвэрлэх арга замууд, хөдөлмөрийн норм норматив, хөдөлмөрийн эрх зүйн талаарх мэдлэг, ур чадварыг сайжруулах шаардлагатай байна. Мөн эрүүл мэндийн чиглэлээр батлагдсан хуулиудыг хэрэгжүүлэх арга барилд суралцах, гадаад хэл ялангуяа англи хэлний мэдлэгээ сайжруулах хэрэгцээ их өндөр байна.
7. Судалгаанд хамрагдагсдын талаас дээш хувь нь /53%/ удирдлагын сургалтыг 3-7 хоног үргэлжлэх багц цагийн сургалтын хэлбэрээр зохион байгуулахад зохимжтой

гэж үзсэн. Мөн онол, дадлага хосолсон танхимын, танхимын болон зайн сургалт хосолсон хэлбэрээр сургалтыг явуулах нь илүү “үр дүнтэй” хэмээн үзэж байна.

8. Удирдлагын арга барил, ур чадварыг сайжруулахад танхимын болон зайн сургалтаас гадна жишиг бүхий эрүүл мэндийн байгууллага, удирдагчид болон гадаадын өндөр хөгжилтэй орнуудаас туршлага судлах, тулгамдсан асуудлуудаар хэлэлцүүлэг зохион байгуулах, удирдах албан тушаалтнуудыг гарын авлагаар хангах шаардлагатай байна.